

Barn i kommunale boliger

Erfaringer fra Barneombudets
ekspertgruppe

BARNEOMBUDET

Innhold

Bakgrunn	3
Hva er en kommunal bolig?	4
Barneombudets målsetting og metode	5
Møter	5
Ekspertenes råd og erfaringer.....	7
Kommunal bolig	7
Bomiljø	7
Størrelsen på leilighetene	8
Skolearbeid	8
Naboer	9
Lokalmiljøet	10
Fritidstilbudet	11
Drømmeboligen	11
Oppsummering	12

Takk til ekspertgruppen som har gitt innspill om hvordan det er å vokse opp i en kommunal bolig. Les om Barneombudets eksperter på barneombudet.no/eksperter

ISBN: 978-82-7987-030-2 (PDF)
Utgitt av: Barneombudet
Foto og illustrasjoner: www.colourbox.no

Bakgrunn

Barneombudet oppretter ekspertgrupper av barn og unge med ulike erfaringer. Formålet er at barna skal bli hørt, og at deres meninger og erfaringer skal bli hørt når myndighetene tar beslutninger som angår den aktuelle gruppen med barn.

I september 2010 etablerte Barneombudet en ekspertgruppe med barn som har erfaring med å bo i kommunal bolig i en bydel i Oslo. Bydelen vi her snakker om, har mange kommunale boliger, og det er mange barnefamilier som bor der.

Ekspertgruppen har bestått av fire jenter som alle har vokst opp i kommunale boliger i den konkrete bydelen eller i bydeler som ligger tett inntil. Flere av dem har flyttet fra en kommunal bolig til en annen.

Barna er rekruttert via bydelen de bor i. Det første møtet med jentene ble organisert av boligadministrasjonen i bydelen. De neste møtene har vi selv organisert via invitasjoner og dialoger i lukkede grupper på Facebook. Jentene har vært i alderen 13–14 år. Jentene

har ulik etnisk opprinnelse. Foreldrene til jentene har gitt samtykke til deltagelse i prosjektet.

I møter med jentene har vi snakket om det å vokse opp i en kommunal bolig i Oslo. To av jentene har i all hovedsak vokst opp med mor som omsorgsperson. De to andre har vokst opp med både mor og far. Alle har flere søsken.

Les mer om Barneombudets ekspertmøter og ekspertgrupper her:

www.barneombudet.no/eksperter

Hva er en kommunal bolig?

En kommunal bolig er leiligheter eller hus som kommunen leier ut til personer som ikke greier å skaffe seg egnet bolig.

Kommunene kan leie ut boliger til personer som trenger midlertidig eller varig bolighjelp. Det er noen kriterier som skal til for å få en kommunal bolig.

På Oslo kommunes hjemmesider nevner de følgende grupper som oppfyller kriteriene:

- funksjonshemmede og eldre med behov for tilpasset bolig
- psykisk utviklingshemmede
- flyktninger
- personer som skrives ut fra institusjon
- personer som løslates fra fengsel
- personer med økonomiske problemer
- ungdom mellom 17 og 23 år

Barnekonvensjonen artikkel 27 om levestandard

Partene anerkjenner ethvert barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling. Foreldre eller andre som er ansvarlige for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre, innen sine evner og økonomiske muligheter, de levevilkår som er nødvendige for barnets utvikling.

I samsvar med nasjonale forhold og innenfor rammen av sine midler skal partene treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet til å virkeliggjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig.

Barneombudets målsetting og metode

FNs barnekonvensjon artikkel 27 sier at barn har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder.

Foreldre, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre livsvilkårene som er nødvendige for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

Barneombudet opprettet ekspertgruppen for at barn med erfaringer fra å bo i kommunale boliger skal bli hørt, og at deres erfaringer skal legges vekt på når kommuner tildeler boliger til familier med barn.

Det bør alltid være et viktig kriterium at barn skal ha rett til å vokse opp med en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske og sosiale utvikling.

Ekspertgruppens formål har vært å gi barn i kommunale boliger en stemme. Barneombudet mener at det er viktig å høre barn som selv har erfart hvordan det er å bo i bygårder og leilighetskomplekser hvor en stor del av leilighetene er kommunale boliger.

Ekspertgruppen gir uttrykk for at det er en rekke utfordringer ved det å vokse opp i en bygård med kommunale leiligheter.

Jentene beskrev leilighetene som relativt små når man sammenlignet størrelsen på dem med antallet familiemedlemmer. De ga oss beskrivelser av boforhold og naboer på godt og vondt.

Erfaringene barna har delt med oss, har resultert i en del råd til kommuner og myndighetene som Barneombudet ønsker å formidle videre til dem som har ansvaret for at barn skal få vokse opp under trygge og gode boforhold.

Barnekonvensjonen artikkel 12 om medvirkning

Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrørende barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Møtene

Ekspertgruppen har hatt fire møter med barneombud Reidar Hjermann og en rådgiver hos Barneombudet. Møtene har etter ekspertenes eget ønske blitt arrangert i et møtelokale som er driftet av boligetaten i bydelen de bor i. Ekspertene ønsket å ha møtene etter skoletid.

Treffene har vært litt forskjellige fra gang til gang. Det første møtet var preget av å bli kjent, definere problemstillinger og la de unge jentene beskrive hva de forventet av oss.

I møte nummer to begynte vi å diskutere litt nærmere selve lokalmiljøet de bor i. De tok oss med på en omvisning i oppgangene til to av leiegårdene. De unge ekspertene var opptatt av å vise oss sider av leiegårdene som de selv mislikte, og som de ønsket skulle forbedres.

I det tredje møtet snakket vi mye om hvordan leilighetene til familiene var. Jentene hadde selv klare formeninger om hvilke leiegårder det var best å bo i.

I det siste og oppsummerende møtet stilte vi jentene noen spørsmål som handlet om framtidsutsikter som skole, studier, drømmebolig og tanker om et godt nærmiljø.

Ekspertenes råd og erfaringer

Kommunal bolig

På vårt første møte spurte vi de unge ekspertene om de kunne gi oss en beskrivelse av hva en kommunal bolig er. Deres umiddelbare svar på spørsmålet var at det er en leilighet som man leier.

- Familier leier en kommunal bolig. Det er ingen som eier dem.

De unge ekspertene var så vidt inne på at noen fikk kommunal bolig fordi de hadde vanskeligheter med å finne et sted å bo. De oppfattet det slik at noen av dem som bodde i deres nærmiljø, trengte litt ekstra hjelp. Ingen av ungdommene argumenterte for at det var økonomiske årsaker til at noen fikk leie en kommunal bolig.

Bomiljø

Samtlige av jentene hadde erfaringer fra å bo i andre kommunale boliger enn der de på daværende tidspunkt bodde. Flyttingen hadde stort sett skjedd innenfor et lite geografisk område. De ga oss et inntrykk av at kvaliteten på boligene ble bedre når de flyttet.

- Jeg har bodd fire steder, men egentlig savner jeg høyblokka. Det var mer plass å leke på i gangene og sånn.

Jentene hadde klare formeninger om hvilken gård det var best å bo i. De tok gjerne utgangspunkt i størrelsen og standarden på leilighetene. Områder utenfor selve leiligheten var også viktig. Her nevnte de områder i ganger og trapper som kunne være bra steder å leke og oppholde seg på.

Jentene vi møtte, mente likevel at det var best å bo i det de kalte lavblokkene. Der bodde det ifølge dem nesten bare familier med barn. Ekspertene ga et visst inntrykk av at det opplevdes som tryggere å bo et sted der det var flest familier. Likevel kom det fram at det nødvendigvis ikke var mindre konfliktfylt å dele oppganger med mange barn og barnefamilier. Det hendte at foreldrene i de ulike familiene klaget på og kranglet med hverandre.

Rengjøring av felles trappeoppgang var et av temaene som skapte konflikt. Et par av jentene mente at mange i oppgangen bare «ga blaffen».

- Folk kaster bare papir i oppgangen. Noen spytter til og med inne i trappene. Det er ekkelt.

Ekspertene kunne fortelle at det ikke var lister for rengjøring i trappeoppgangene lenger. De mente at det var så få som brydde seg. En av jentene viste til at det tidligere hadde vært et selskap som tok seg av trappevasken, men at det nå var slutt på det.

De unge ekspertene tok opp utfordringer som oppsto fordi det bor en del narkomane i lokalmiljøet. En av jentene beskrev hendelser hvor det har vært narkomane i kjellerområdet.

- Jeg tror at det har bodd noen der nede en god stund. Jeg tør ikke å gå ned dit alene lenger. Jeg går ikke ned dit uten å ha med meg mobilen.

Da vi spurte jentene om hva de mente man kan gjøre for at det skal føles tryggere å gå inn i sin egen kjellerbod, svarte en av jentene:

- Jeg vil at det skal settes inn bedre dører i kjellerne. Det er for enkelt å bryte seg inn. Jeg synes også vi burde hatt en nødtelefon – en telefon som var installert i kjelleren som en bare kan trykke på dersom det skulle skje noe.

Ekspertenes råd til kommunen:

- Barnefamilier bør bo i samme blokk eller gård som andre familier.
- Det bør være en ordning der alle må være med på å vaske trapper og gangen.
- Det er viktig å sikre kjellerboder og innganger slik at det ikke er lett å gjøre innbrudd.

Størrelsen på leilighetene

Ingen av ekspertene var på tidspunktet vi snakket med dem, misfornøyde med størrelsen på leilighetene. De beskrev leilighetene som relativt romslige med mange rom.

Da vi gikk nærmere inn på temaet og spurte dem om hva slags rom leilighetene besto av, og hvem og hvor mange som delte rom, viste det seg at noen av familiene tok i bruk både stue og kott uten vindu som soverom om natten.

Flere av barna delte rom med ett eller flere søsken. Et par av barna klaget over at det ble mugg på veggene selv om leiligheten var relativt nyoppusset.

En av jentene beskrev leiligheten som trang når de fikk besøk av familie fra utlandet.

- Da vi feiret Id, fikk vi besøk fra slektninger i utlandet. Da var vi veldig mange som bodde hjemme hos oss selv om vi bare har to soverom. Da sov hele familien på mitt rom. Vi hadde masse madrasser på gulvet. Når det er mange gjester på besøk, blir det fryktelig varmt i leiligheten, og det er vanskelig å få sove. Når de reiser, blir det veldig stille og kaldt i leiligheten.

Noen av de unge ekspertene mente at det kunne være vanskelig å ha tid for seg selv i leiligheten de bor i. Det kan skyldes at det er flere søsken som bor på samme rom, eller at det blir forventet at man tar seg av de yngre søsknene.

- Jeg er nesten aldri alene sammen med venner fordi jeg alltid må ha med meg søsknene mine. Hvis jeg ikke tar dem med, blir de bare sittende inne. Da føler jeg meg selvopptatt. Jeg får heller ikke være alene med venner på rommet fordi da skal søsknene mine være med. Det er der vi har TV. Det kan være veldig irriterende.

Skolearbeid

Vi stilte ekspertene spørsmål om de hadde steder i leiligheten hvor de kunne gjøre lekser, og om de kunne få hjelp fra voksne i familien dersom det var noe de lurte på.

Alle sa at de kunne gjøre lekser hjemme. Noen hadde foreldre som kunne hjelpe litt til. De som hadde eldre søsken, fikk mest hjelp til skolearbeid av dem.

Leksehjelpen på skolen var et annet tilbud som ekspertene sa de brukte aktivt.

-Jeg synes det er bra med leksehjelp. Jeg gjør lekser bedre på skolen. Det er egentlig vanskeligere å konsentrere seg hjemme selv om det er mye bråk på leksehjelpen.

Ekspertenes råd til kommunen:

- Det er viktig å ha et sted å gjøre lekser, også hjemme.
- Det er viktig å ha god leksehjelp på skolen.

Naboer

Naboer så ut til å være et svært viktig tema for ekspertene. De fleste hadde både gode og dårlige erfaringer å vise til. Da vi spurte om hvordan det var med naboene, trakk jentene først og fremst fram utfordringene de opplevde i den sammenheng.

- Irriterende ..., de under oss klager hele tiden. De sender Securitas-vakter hit. Det er en sutrende norsk familie som bor der. Når vaktene kommer, så ser han at det ikke er bråk her. Det kan bare ha vært lillebroren min som har laget litt bråk. Jeg tror han som klager, er full.

En av de andre jentene sa:

- I en av de øverste etasjene bor det mange narkomane. Det begynte å brenne der en gang også. Det er ekkelt. Jeg har også sett en i heisen med kniv. Da ble jeg redd, og jeg gikk ut av heisen.

En av jentene beskrev også en situasjon der en person urinerte i oppgangen. Selv forklarte hun det med at han hadde opplevd grusomme ting i barndommen.

- Det er mange folk som er spesielle her. Sitter du rolig, gjør de deg ingen ting, men det er likevel noen barn som blir redde.

Vi stilte de unge jentene spørsmål om hvem som skulle bo i blokkene dersom de kunne bestemme:

- Ingen narkomane burde få bo i blokka. Det holdt på å bli brann her en gang. En skal ikke blande familier og de med narkotikaproblemer.

- Jeg kunne nok godt ha tenkt meg å bo i lavblokka. Det er ubehagelig med de narkomane som bor i min blokk.

Jentene beskrev det som bedre å bo i lavblok-

ka fordi det der bor bare familier. I høyblokka bor det både familier og rusmisbrukere.

Ekspertene uttrykte mye frustrasjon rundt naboer som skapte uro og frykt, men de hadde også gode erfaringer fra fine naboer i oppgangene de bor i.

- Det er en veldig hyggelig marokkansk familie der jeg bor, og så er det moren til venninnen min. Jeg kan gå ut og inn der, og de er alltid høflige mot meg. Jeg har ikke kontakt med noen norske i oppgangen.

Ekspertenes råd til kommunen:

- Narkomane bør ikke bo i samme blokk som familier med barn.

Lokalmiljøet

De fire ekspertene var alle opptatt av at de hadde gode venner i nærmiljøet, men de var også tydelige på å formidle at det stadig oppsto konflikter i de lokale jentemiljøene. De beskrev situasjoner som resulterte i trusler og slåsskamper.

- Det er mye jentevold her. Jeg ser masse slåsskamper her.

Konfliktene baserte seg ifølge jentene på hendelser i skolemiljøet eller i miljøet der de bor. Da vi ba om utdypning til bakgrunnen for konfliktene mellom jenter i lokalmiljøet, var det vanskelig å få definert hva årsaken er.

De unge ekspertene ga ikke noe inntrykk av at konfliktene kunne knyttes opp til boforhold, men at dette heller var et tema som kunne relateres til utfordringer i bydelen.

Jentene bekreftet at denne typen konflikter preger deres hverdag, og at det kan gå utover trivsel i nærmiljøet.

En av jentene trakk også fram konflikter som oppsto mellom de voksne i nærmiljøet.

- Det er mange problemer mellom de voksne her også. Jeg tror det er fordi så mange er hjemme og ikke har så mye å gjøre. De voksne bør ut for å tjene penger til barna sine.

Skolen var ifølge jentene en viktig del av lokalmiljøet. Alle ekspertene bodde i nærheten av skolen. Til tross for mange konflikter knyttet til elever på skolen var det mye positivt der.

Enkelte lærere ble trukket fram som resurspersoner, og flere i ekspertgruppen var opptatt av å gjøre det bra på skolen.

En av jentene sa:

- Det som er så bra med å bo her, er skolen. Det er en bra skole.

Jentene fortalte også om flere episoder hvor sykler ble stjålet. De beskrev sykkeltyvene som unge elever fra samme skole som dem selv. Selv mente de at enkelte av dem hadde problemer. De forklarte det med at disse elevene hadde kontakt med barnevernet.

Fritidstilbud

Flere av jentene var med på en eller flere aktiviteter utenom skolen. Aktivitetene var i lokalmiljøet. En av jentene fikk i perioden vi snakket med henne, ikke lov til å gå ut uten følge av søsken eller foreldre. Grunnen var at hun var utsatt for trusler fra en jentegjeng fra et annet skolemiljø. Hun syntes derfor det var vanskelig å være med på ting akkurat da.

To av jentene snakket om at enkelte av aktivitetene de ønsket å gå på, var for dyre, men de ga uttrykk for at det ikke var så viktig for dem.

En av jentene i gruppa var i kontakt med barnevernet fordi familieforholdene var vanskelige. Selv var hun svært fornøyd med den hjelpen hun fikk derfra.

- Barnevernet er bra. De hjelper deg. De hjelper meg til og med slik at jeg kan gå på fritid-

saktiviteter. Barnevernet vil at du skal være med på ting. Det er så bra.

En av jentene mente at mye av bråket i oppgangen og utenfor leilighetene nok skyldtes at barna og ungdommene i nærmiljøet ikke hadde nok å finne på.

Ekspertenes råd til kommunen:

- Barn og unge trenger fritidstilbud som gjør at de ikke kjeder seg. Da blir det ikke så mye konflikter, og da gjør de ikke hærverk.
- Det er for mange leiligheter her i bydelen. Når vi er ute, blir det nesten for trangt.
- Det burde være flere kommunale leiligheter som her rundt om i hele byen. Det burde ikke vært så mange bare her.

Drømmeboligen

Ungdommene i ekspertgruppen har mange tanker om hva som er bra og ikke så bra ved å vokse opp i en kommunal bolig i en bydel i Oslo. Størrelsen og standarden er to viktige faktorer.

For å få noen andre betraktninger på hva de mener om kvaliteten på sin egen bolig, ba vi dem om å beskrive sin egen drømmebolig.

- Foreldrene mine søker om nytt hus hele

tiden. Resten av familien min har eget hus, både de som bor i Tyskland, og de som bor i hjemlandet til foreldrene mine. De som bor i hjemlandet til mine foreldre, har kjempestort hus med to etasjer. Jeg har veldig lyst til å bo der.

- Jeg vil bort fra denne bydelen. Jeg ønsker meg et hus med flere rom. Så vil jeg ha mitt

eget rom. Det kan godt bare være en madrass på gulvet, men det er viktig at jeg har en pult.

Ungdommene ønsker seg mer besøk fra slektninger som bor andre steder, men det er vanskelig å ha overnattingsbesøk fordi leilighetene er for små.

Ønsket om å ha tid for seg selv ser ut til å ha en betydning.

Oppsummering

Boligpolitikk og diskusjoner om kommunale boliger har lenge vært en del av debatten både på statlig og kommunalt nivå. Diskusjonen har gått på generell boligstandard, trangboddhet og utfordringer hvor barnefamilier deler oppgang med for eksempel rusmisbrukere. Kommunale boliger er i all hovedsak ment som en midlertidig bolig, men mange barnefamilier bor der i flere år.

Barna vi traff, hadde mange års erfaring fra å bo i kommunale boliger. Selv om de på ulike måter synes de hadde det bra i leiligheten, var de også opptatt av forhold som handlet

om trangboddhet, nærmiljø og utfordringer med å dele oppganger med rusmisbrukere.

Vi har samlet uttalelsene fra ekspertgruppen og trukket fram en rekke råd spesielt rettet mot Oslo kommune og den konkrete bydelen hvor vi hadde ekspertmøtene. Vi mener at denne ekspertgruppens erfaringer og betraktninger rundt det å bo i en kommunal bolig også kan være av betydning for andre store og mellomstore byer i Norge.

Vi takker jentene for at de brukte av sin tid til oss. Vi takker også bydelens ansatte som

la forholdene til rette slik at vi fikk treffe dem når det passet barna best.

- Det burde være flere kommunale leiligheter rundt om i hele byen. Det burde ikke vært så mange bare i én bydel.

Oppsummering av ekspertgruppens råd:

- Barnefamilier bør bo i samme blokk eller gård som andre familier.
- Det bør være en ordning der alle må være med på å vaske trapper og gangen.
- Det er viktig å sikre kjellerboder og innganger slik at det ikke er lett å gjøre innbrudd.
- Det er viktig å ha et sted å gjøre lekser, også hjemme.
- Det er viktig å ha god leksehjelp på skolen.
- Rusmisbrukere bør ikke bo i samme blokk som familier med barn.
- Barn og unge trenger fritidstilbud som gjør at de ikke kjeder seg. Da blir det ikke så mye konflikter, og da gjør de ikke hæverk.
- Det er for mange leiligheter i bydelen. Når barna er ute, blir det nesten for trangt.

"DET BOR ÅTTE PERSONER I VÅR LEILIGHET. DET ER TRE STYKKER PÅ MITT ROM. JEG FÅR IKKE NOE TID FOR MEG SELV. JEG ER PÅ LEKSEHJELP HVER DAG. JEG MENER AT DET ER ROLIG OG MULIG Å KONSENTRERE SEG DER."

Jente 14

BARNEOMBUDET

Barneombudet er barn og unges talsperson og skal fremme barns interesser, opplyse om rettigheter og være offensiv på barns vegne.

Kontakt oss:

post@barneombudet.no

www.barneombudet.no
facebook.com/barneombudet
twitter.com/barneombudet